

та країнах ЄС: монографія. Київ: НУБіП України, 2017. С. 7–134.

2. Тимофєєва І. Б., Нетреба М. М. Упровадження цифрових технологій у підготовку майбутніх педагогів. *Інформаційно-комунікаційні технології в освіті*. 2019. Випуск 11. Т. 3. С. 191–195.

Масліч Світлана Володимирівна,

кандидат педагогічних наук,

заступник директора з навчально-методичної роботи

ДПТНЗ «Вінницьке вище професійне училище сфери послуг»

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В ПЕРІОД ВОЄННОГО СТАНУ

Війна, яку розпочато на території України через російську агресію, значно впливає на перебіг освітнього процесу. Наслідками війни є пошкодження й руйнація значної частини освітніх закладів. Зокрема, станом на 30.10.2022 від бомбардувань та обстрілів агресора постраждало 2714 українських закладів освіти, з них 332 зруйновано повністю [5]. Проте освітні заклади зазнають не лише фізичної руйнації, змінюється й специфіка організації освітнього процесу. Це пов'язано з низкою обставин. Такими обставинами є: вимушений виїзд учасників освітнього процесу за кордон (за даними міністра освіти і науки України Сергія Шкарлета, у вересні 2022 року за кордоном перебувало близько 500 тис. дітей шкільного віку) [4]; переміщення закладів освіти з тимчасово окупованих територій та територій, де ведуться активні бойові дії, у більш безпечні регіони; необхідність організації освітнього процесу за дистанційною та змішаною формами навчання тощо. Саме тому особливо важливого значення у період воєнного стану набуває психолого-педагогічний супровід здобувачів освіти.

Якщо говорити про наукові дослідження означеної тематики, їх кількість обмежена, адже основна увага вітчизняних вчених сконцентрована на тематиці психолого-педагогічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Проблема психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти у період воєнного стану для вітчизняної науки є достатньо новою.

Для визначення дефініції поняття «психолого-педагогічний супровід» скористаємося напрацюваннями науково-педагогічних працівників Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, які психолого-педагогічний супровід виховання і розвитку дітей дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб розуміють як інтегративну технологію, що містить дві складові: педагогічну підтримку дитини й психологічну допомогу їй та її найближчому оточенню (дорослим суб'єктам супроводу), й водночас зазначають, що «кожна складова супроводу реалізується через

індивідуально підібраний комплекс технологій, спрямованих на підтримку позитивних і подолання тривожних особливостей розвитку дитини, які були виявлені на діагностичному етапі супроводу» [3]. У контексті нашого дослідження під психолого-педагогічним супроводом здобувачів освіти у період воєнного стану вбачатимемо інтегративний комплекс заходів з педагогічної підтримки здобувачів освіти, що сприяє засвоєнню ними необхідного рівня знань, умінь та навичок, розвитку мислення й вихованню їх як громадян своєї держави з одночасним наданням психологічної підтримки з подолання стресу внаслідок війни.

Безумовно, педагогічний супровід здобувачів освіти пов'язаний з організацією освітнього процесу й виконанням навчальних планів та програм. Як ми вже зауважували, у період воєнного стану в переважній більшості освітніх закладів навчальні заняття проводяться за дистанційною та змішаною формами. Це означає, що педагогічні працівники повинні досконало володіти навичками роботи з цифровими ресурсами, уміло їх використовувати під час проведення навчальних занять.

Для закладів професійної (професійно-технічної) освіти організація освітнього процесу за дистанційною й змішаною формами має свою специфіку, адже професійна підготовка здобувачів освіти цих закладів включає професійно-теоретичну та професійно-практичну. Остання передбачає відпрацювання практичних навичок з професій, за якими відбувається підготовка. У більшості випадків (якщо професії не є безпосередньо пов'язаними з роботою за комп'ютером) професійно-практична підготовка потребує проведення уроків виробничого навчання в майстернях (лабораторіях) виробничого навчання за очною формою.

Водночас варто зауважити, що практично для кожної навчальної групи в нинішніх умовах організація освітнього процесу відбувається за змішаною формою, оскільки, по-перше, окремі здобувачі освіти можуть перебувати за кордоном, по-друге, якщо під час уроків є повітряна тривога, уроки проводяться в асинхронному режимі з розміщенням навчальних матеріалів на відповідних ресурсах, й здобувачі освіти можуть їх опрацювати у зручний для них час.

Таким чином, педагогічний супровід здобувачів освіти в період воєнного стану не лише тісно пов'язаний з відпрацюванням навичок роботи з цифровими ресурсами, передусім це індивідуальна робота педагога з кожним здобувачем освіти. У цьому сенсі важливо обрати правильну й ефективну форму подачі навчального матеріалу, доступний спосіб комунікації, форми й методи контролю знань. Окрім того, будь-яка дистанційна форма навчання потребує додаткової мотивації здобувачів освіти й розширеного консультування.

Не менш важливу, а інколи й домінуючу, роль під час дії воєнного стану, тобто коли триває війна, відіграє психологічний супровід не лише здобувачів освіти, а й усіх учасників освітнього процесу. Такий супровід передусім є прерогативою практичних психологів, що працюють у закладах

освіти. Водночас психологічний супровід здобувачів освіти мають забезпечити й керівники груп (класні керівники, майстри виробничого навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти), а також викладачі-предметники.

У березні 2022 року Міністерством освіти і науки опубліковано лист «Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні», яким регламентується План заходів щодо створення умов для медичної, психологічної, педагогічної реабілітації та соціальної реінтеграції дітей, які постраждали внаслідок воєнних дій і збройних конфліктів [2]. Одним з таких заходів є розроблення Міністерством освіти і науки України спільно з ДНУ «Інститутом модернізації змісту освіти» та Асоціацією інноваційної та цифрової освіти курсу підвищення кваліфікації освітян «Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій». Курс уміщує окремі модулі й уроки. До прикладу, тематикою уроків базового модуля є: «Перша психологічна допомога: методичне забезпечення», «Етіологія стресу та методи його подолання», «Емоційна підтримка учнів» та ін. [1].

Отже, психолого-педагогічний супровід здобувачів освіти в період воєнного стану є важливим елементом організації освітнього процесу, який сприяє не лише забезпеченню його якості, а й створенню необхідних умов життєдіяльності здобувачів освіти, розумінню ними наслідків війни, розв'язаної російським агресором.

Список використаної літератури

1. Освітняни зможуть надавати якісну першу психологічну допомогу. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/osvityani-zmozhut-nadavati-yakisnu-pershu-psihologichnu-dopomogu> (дата звернення: 31.10.2022).

2. Про забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні: лист Міністерства освіти і науки України від 29.03.2022 № 1/3737-22. URL: <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-zabezpechennya-psihologichnogo-suprovodu-uchasnikiv-osvitnogo-procesu-v-umovah-voennogo-stanu-v-ukrayini> (дата звернення: 31.10.2022).

3. Психолого-педагогічний супровід виховання і розвитку дітей дошкільного віку з родин учасників АТО і внутрішньо переміщених осіб: концепція, методика, технології: навчально-методичний посібник / І. О. Луценко, А. М. Богуш, Л. О. Калмикова, В. У. Кузьменко, С. І. Поворознюк, О. Д. Рейпольська; за наук. редакцією І. О. Луценко. Київ: Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 213 с.

4. Mind. Міністр освіти і науки: «Жодних обмежень щодо визнання результатів навчання дитини за кордоном на сьогодні не існує». URL: <https://mind.ua/publications/20248686-ministr-osviti-i-nauki-zhodnih-obmezhen->

shchodo-viznannya-rezultativ-navchannya-ditini-za-kordonom-na-s (дата звернення: 30.10.2022).

5. Saveschools. URL: <https://saveschools.in.ua/> (дата звернення: 30.10.2022).

Мінченко Сергій Іванович,
майстер виробничого навчання
ВСП «Професійно-педагогічний фаховий коледж
Глухівського НПУ ім. О. Довженка»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ДИДАКТИЧНИХ ІГОР НА УРОКАХ ВИРОБНИЧОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДІ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Останнім часом завдяки творчій ініціативі педагогів в освітній практиці поширилися так звані нетрадиційні уроки. Розроблено багато їх різновидів.

Великої ваги набула проблема активізації пізнавальної діяльності на уроках із використанням інноваційних технологій навчання, виконання здобувачами освіти різних видів самостійної роботи, творчих і дослідницьких завдань. Пошуки творчих педагогів сприяли виникненню нових видів занять, відмінних від стандартних.

Серед них – дидактична ділова гра на наочній основі як особливий варіант рольової гри в умовах одночасного навчання великих груп учнів (до 30 чоловік), що може проводитися в теоретичному і практичному варіантах або в їх комбінації.

Специфікою теоретичного варіанта ділової гри під час виробничого навчання є орієнтація здебільшого на формування виробничих умінь здобувачів освіти, які мають теоретичну базу. У результаті такої гри кожен здобувач освіти осмислює теоретичні основи виробничих навичок, які в нього ще мають бути сформовані, навчається об'єктивно оцінювати правильність виконання виробничих дій іншими членами групи, їх уміння передбачати свої дії на основі натуральної наочності або таблиці з кресленнями, технічної карти тощо і теоретичного обґрунтування.

Детально продумана й добре організована дидактична гра завжди цікава, захоплює як здобувачів освіти, так і педагога; надає їм можливість випробувати себе, свої можливості; стимулює до подолання труднощів у навчанні, що сприймається студентами як особистий успіх і навіть як відкриття своїх творчих, пізнавальних можливостей.

Під час планування дидактичної гри важливими є чітка постановка мети і правил гри, моделювання її результатів. Майстру виробничого навчання необхідно визначити конкретні завдання і способи їх вирішення, шляхи досягнення конкретних результатів. Крім цього, він повинен продумати специфіку і зміст розподілу обов'язків учасників гри, тактику